

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

Guidelines for Learning Resource Center Management in Sam Khok District Phathum Thani Province

ปราโมทย์ น้อยวัน (Pramote Noiwan) *

สาริพันธุ์ สุภวรรณ (Sareepan Supawan)** วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (Wirathep Pathumcharoenwattana)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารโรงเรียน ครู นักศึกษา ข้าราชการ พระสงฆ์และประชาชนในอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี จำนวน 11 ตำบล ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 404 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบหาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ และ การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แยกตามรายด้านทั้ง 4 ด้าน คือด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยด้านบุคลากร ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น มีการพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ ด้านงบประมาณ ควรได้รับการจัดสรรจากรัฐและภาคชุมชนอย่างเหมาะสม ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ ควรจัดให้เพียงพอต่อความต้องการด้านการบริหารจัดการ ควรเป็นในรูปแบบคณะกรรมการที่ได้รับเลือกจากชุมชน และมีการแบ่งโครงสร้างการทำงานอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ แนวทาง การจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน สามโคก ปทุมธานี

* นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this research was to study guidelines for community learning resource center management in Sam Khok District, Phathum Thani Province, for all of the management aspects, namely, the personnel, the budget, the materials and equipment, and the general administration.

The research sample comprised local organization executives, school administrators, teachers, students, government officials, monks, and people in all 11 sub-districts of Sam Khok District, Pathum Thani Province. The research sample consisted of 404 people obtained from the above-mentioned population by stratified random sampling methods. The employed research instruments were a questionnaire and a focus group discussion note taking form. Statistics for data analysis were the percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, Scheffe method of pair-wise comparison and content analysis.

Research findings were as follows: The research sample had opinions that the community learning resource center management was at the highly level for all of the management aspects, namely, the personnel, the budget, the materials and equipment, and the general administration. As for guidelines for community learning resource center management, the suggested guidelines were as follows: regarding the personnel aspect, qualified personnel who are well-informed on local condition should be provided for each community learning resource center, and training programs for personnel development should be organized regularly; regarding the budget aspect, the state sector and the local community sector should provide appropriate financial supports to the community learning resource center; regarding the materials and equipment aspect, sufficient materials and equipment should be provided; and regarding the general administration aspect, the administrative model should be that of the executive board consisting of members elected by the community, and the learning resource center should have a systematic and appropriate administrative structure.

Keywords: Guidelines, Community learning resource center, Sam Khok, Pathum Thani

บทนำ

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนในชุมชน เป็นสถานที่ที่เสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ วิทยาการ ตลอดจนภูมิปัญญาของชุมชน อีกทั้งยังเป็นแหล่งบริการชุมชนในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ในวิถีชีวิตของคนในชุมชน ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง (กระทรวงมหาดไทย 2550) การเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาตามรูปแบบที่ต้องการ มีความยืดหยุ่นหลากหลายตามโอกาสและสถานการณ์ เป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เช่น บริการข่าวสาร ข้อมูลต่าง ๆ เพื่อเป็นแหล่งความรู้ให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ส่วนกิจกรรมการเรียนรู้สามารถจัดได้อย่างหลากหลายโดยศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จะมีส่วนสนับสนุนการเรียนรู้ของคนไทยอย่างเป็นระบบ และสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ และเติมเต็มให้สังคมไทยเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง โดยเรียนรู้ผ่านสื่อการเรียนรู้ประเภท ต่าง ๆ เช่น จากวิทยากร จากสื่อวิทยุ โทรทัศน์ วัสดุทัศน คอมพิวเตอร์ แบบเรียนสำเร็จรูป หนังสือพิมพ์ การประชุม หรือการอบรม เป็นต้น ทั้งนี้การจัดศูนย์การเรียนรู้ที่ดี ควรจะต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนเป็นสำคัญ (สนอง โลหิตวิเศษ 2544)

อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน มีประเพณีเก่าแก่ และเป็นแหล่งรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย ทำให้มีศักยภาพที่จะทำเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนได้ กล่าวคือ สามารถเป็นทั้งที่เก็บรวบรวมความรู้ และศูนย์การจัดกิจกรรม เพื่อคงไว้ซึ่งความยั่งยืนของความรู้ นั้น ซึ่งในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ยังไม่มีการจัดการศูนย์การเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในท้องถิ่นมาให้บริการ ขาดการบริหารงบประมาณอย่างเป็นระบบ รวมทั้งขาดการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ทางด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ ทั้งนี้ผลจากการศึกษา จะได้แนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชนของอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ และการบริหารจัดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและนักศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในอำเภอสามโคกจำนวน 11 ตำบล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและนักศึกษาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน กรรมการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้แทนชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนในอำเภอสามโคก โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น แบ่งเป็นกลุ่มบุคลากรในสถานศึกษา กลุ่มคณะกรรมการชุมชนและกลุ่มบุคคลทั่วไป จำนวน 404คน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. ศึกษาสภาพของการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นแบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับและมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .83
3. สร้างแบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เกี่ยวกับแนวทางการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ
- 5 เก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 404 ฉบับ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและการทดสอบหาค่าความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟและนำผลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพ		จำนวน	ร้อยละ
เพศ	ชาย	241	59.6
	หญิง	163	40.4
รวม		404	100
อายุ	20-29 ปี	71	17.58
	30-39 ปี	136	33.67
	40-49 ปี	110	27.22
	50-59 ปี	59	14.60
	60 ปี	28	6.93
รวม		404	100
ระดับการศึกษา	ประถมศึกษา	92	22.78
	มัธยมศึกษา	103	25.49
	ปริญญาตรี	194	48.02
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	15	3.71
รวม		404	100
กลุ่ม	บุคลากรในสถานศึกษา	150	37.13
	คณะกรรมการชุมชน	130	32.18
	บุคคลทั่วไป	124	30.69
รวม		404	100

จากตารางที่ 1 แสดงว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 404 คน เป็นเพศชาย 241 คน คิดเป็นร้อยละ 59.6 เพศหญิง 163 คน คิดเป็นร้อยละ 40.4 อายุมากที่สุดคือช่วงอายุระหว่าง 30-39 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.67 รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 40-49 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.22 ช่วงอายุระหว่าง 20-29 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.58 อายุระหว่าง 50-59 ปีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.60 และอายุ 60 ปีขึ้นไปจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 ระดับการศึกษาที่มีจำนวนมากที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 48.02 ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.49 ระดับประถมศึกษาจำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 22.78 และระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 3.71 เป็นผู้ที่มีหน้าที่สอนหรือเป็นบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 150 คนคิดเป็น ร้อยละ 37.13 เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนโดยตรง จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.18 และเป็นบุคคลทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 30.69

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการบริหารด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่และ การบริหารจัดการ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านบุคลากร

ด้านบุคลากร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ประกอบด้วยผู้บริหารศูนย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์	4.52	0.62	มากที่สุด	1
2. เจ้าหน้าที่ควรเป็นบุคคลในท้องถิ่น	4.47	0.68	มาก	2
3. เจ้าหน้าที่ควรมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี	4.31	0.83	มาก	5
4. เจ้าหน้าที่ควรมีความรู้เกี่ยวกับประวัติท้องถิ่นเป็นอย่างดี	4.42	0.61	มาก	3
ควรมีการพัฒนาเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง	4.41	0.56	มาก	4
รวม	4.42	0.68	มาก	5

ตารางที่ 2 ในภาพรวมเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.68)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก ได้แก่ บุคลากรในศูนย์การเรียนรู้ประกอบด้วยผู้บริหารศูนย์และเจ้าหน้าที่ศูนย์ ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.62) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ควรเป็นบุคคลในท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.68) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายได้แก่ เจ้าหน้าที่ควรมีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรี ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.83)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านงบประมาณ

ด้านงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ควรได้รับงบประมาณจากภาครัฐทั้งหมด	4.35	0.58	มาก	4
2. ควรได้รับงบประมาณจากทั้งจากภาครัฐและชุมชนใน สัดส่วนที่เหมาะสม	4.44	0.60	มาก	1
3. ชุมชนควรมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ	4.35	0.68	มาก	3
4. งบประมาณควรใช้ด้านเงินเดือนค่าจ้าง ค่าตอบแทนครู	4.27	0.67	มาก	5
5. งบประมาณควรใช้ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์	4.41	0.58	มาก	2
รวม	4.36	0.62	มาก	5

ตารางที่ 3 ในภาพรวมเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.62)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรกได้แก่ ควรได้รับงบประมาณจากทั้งภาครัฐและชุมชนในสัดส่วนที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ งบประมาณควรใช้ในการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ ($\bar{X} = 4.41$, S.D. = 0.58) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายได้แก่ งบประมาณควรใช้ด้านเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนครู ($\bar{X} = 4.27$, S.D. = 0.67)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่

ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. ควรมีสถานที่แสดงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น	4.39	0.60	มาก	4
2. ควรมีการสำรวจความต้องการและมีการวางแผนการใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ	4.37	0.64	มาก	6
3. ควรมีสื่อไว้บริการอย่างหลากหลาย	4.45	0.61	มาก	1
4. ควรมีลานกีฬา ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และห้องพิพิธภัณฑ	4.41	0.60	มาก	3
5. ควรมีห้องสุขาสำหรับคนทั่วไปและคนพิการ	4.42	0.61	มาก	2
6. ควรจัดทำแผนผังของศูนย์และโครงสร้างการ บริการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้บริการ	4.39	0.60	มาก	5
รวม	4.40	0.61	มาก	5

ตารางที่ 4.4 ในภาพรวมเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.61)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก ได้แก่ ควรมีสื่อไว้บริการอย่างหลากหลาย ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.61) รองลงมาคือ ควรมีห้องสุขาสำหรับคนทั่วไปและคนพิการ ($\bar{X} = 4.42$, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย ได้แก่ ควรมีการสำรวจความต้องการและมีการวางแผนการใช้สื่อรูปแบบต่าง ๆ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านการบริหารจัดการ

ด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
1. คณะกรรมการศูนย์ควรมาจากตัวแทนท้องถิ่น	4.42	0.56	มาก	5
2. คณะกรรมการศูนย์ควรมีบทบาทในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่	4.36	0.62	มาก	16
3. ควรมีการวางแผนดำเนินงานศูนย์	4.37	0.61	มาก	15
4. ควรมีการสำรวจความต้องการในการให้บริการทุกปี	4.42	0.59	มาก	4
5. ควรเปิดสอนหลักสูตรที่เหมาะสมกับท้องถิ่น	4.41	0.58	มาก	7
6. ควรจัดให้มีวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญ	4.40	0.61	มาก	11
7. ควรจัดกิจกรรมครอบคลุมการศึกษาพื้นฐานด้านอาชีพ และด้านข่าวสารข้อมูล	4.41	0.59	มาก	8
8. ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน	4.43	0.59	มาก	2
9. ควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมทุกปี	4.43	0.60	มาก	1
10. ควรให้บุคคลในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม	4.43	0.57	มาก	3
11. ควรมีการกำกับดูแลการดำเนินงานให้เหมาะสมกับท้องถิ่น	4.40	0.59	มาก	13

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ด้านการบริหารจัดการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับที่
12. ควรมีการติดตามผลการดำเนินงานให้ เหมาะสมกับท้องถิ่น	4.40	0.62	มาก	10
13. ควรประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย และแผนงานที่วางไว้	4.37	0.60	มาก	14
14. ควรมีผลการประเมินผลเพื่อการปรับปรุงตาม การประเมินผล เพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ	4.40	0.59	มาก	12
15. ควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมเพื่อนำมา ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ	4.41	0.55	มาก	9
16. ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาใช้บริการ ศูนย์	4.41	0.58	มาก	6
รวม	4.40	0.60	มาก	5

ตารางที่ 5 ในภาพรวมเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.60)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ ซึ่งข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก ได้แก่ ควรมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมทุกปี ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.60) รองลงมาคือ ควรจัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.59) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายได้แก่ คณะกรรมการศูนย์ควรมีบทบาทในการกำกับติดตามผลการดำเนินงานและให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้บริหาร และเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.62)

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร
ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และด้านการบริหารจัดการ

ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง เป็นการวิเคราะห์ว่ากลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way analysis of variance) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ (Post hoc test comparisons) ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

ตารางที่ 6 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนด้านการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านบุคลากร

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	SIG
ระหว่างกลุ่ม	4	.951	.238	1.219	0.302
ภายในกลุ่ม	400	78.041	.195		
รวม	404	78.992			

$p < .05$

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านบุคลากรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมของด้านงบประมาณ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	SIG
ระหว่างกลุ่ม	4	.435	.109	.634	0.639
ภายในกลุ่ม	400	68.542	0.171		
รวม	404	68.977			

$p < .05$

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านงบประมาณ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมของด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	SIG
ระหว่างกลุ่ม	4	.701	.175	.986	0.415
ภายในกลุ่ม	400	71.020	.178		
รวม	404	71.721			

P < .05

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 9 เปรียบเทียบความเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมของคณะกรรมการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ด้านการบริหารจัดการ

แหล่งความแปรปรวน	DF	SS	MS	F	SIG
ระหว่างกลุ่ม	4	.701	.175	2.986	0.415
ภายในกลุ่ม	400	71.026	.178		
รวม	404	71.727			

p < .05

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่เหมาะสมด้านการบริหารจัดการ ไม่แตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แนวทางการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสำหรับอำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี มีแนวทางจัดการอยู่ 4 ด้าน ได้แก่ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์และอาคารสถานที่ และด้านการบริหารจัดการ โดยมีผลสรุปดังนี้

1.1 ด้านบุคลากร ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนควรจะวางแผนด้านตำแหน่งและคุณสมบัติของบุคลากรว่าควรประกอบด้วยผู้บริหารศูนย์และเจ้าหน้าที่ โดยมีคุณสมบัติจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ควรเป็นบุคคลในท้องถิ่นหรือเป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอำเภอสามโคก เป็นอย่างดี นอกจากนั้น ควรจะมีการพัฒนาบุคลากร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอย่างถูกต้อง และให้เข้าใจบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งสนับสนุนบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ เช่นการให้ขวัญและกำลังใจ การสนับสนุนให้ไปดูงาน เพื่อเป็นการหาความรู้ใหม่ๆ มาเพิ่มพูน และมีการประเมินผลการทำงานอีกด้วย

1.2 ด้านงบประมาณ การบริหารงบประมาณ เป็นการดำเนินการเพื่อให้ได้เงินมาจ่ายในการดำเนินการจัดการในด้านค่าใช้จ่ายตลอดจนควบคุมการดำเนินงานด้านงบประมาณให้เป็นไปตามระเบียบ กฎเกณฑ์ มาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ ควรมีการวางแผนการได้มาของงบประมาณว่าส่วนใดมาจากภาครัฐ ส่วนใดที่สามารถหารายได้ด้วยตนเอง โดยการของบประมาณจากภาครัฐ ทางศูนย์จะต้องจัดทำแผนงานและโครงการเพื่อขอของบประมาณทุกปี และเสนอต่อหน่วยงานที่สนับสนุน นอกจากนั้นชุมชนสามารถมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณด้วย เมื่อได้งบประมาณมาแล้ว จะต้องดำเนินการจัดสรรงบประมาณและบริหารงบประมาณเพื่อการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ งบประมาณที่ได้รับจะนำไปใช้เป็นค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทนครูและการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และศูนย์การเรียนรู้ชุมชนสามารถหารายได้ด้วย โดยการจำหน่ายของที่ระลึกในชุมชน การให้เช่าสถานที่จัดกิจกรรม เป็นต้น ทั้งนี้จะต้องมีการควบคุมการใช้งบประมาณให้ถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ

1.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่

1.3.1 ด้านวัสดุอุปกรณ์ ควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอและแจกจ่ายวัสดุอุปกรณ์อย่างทั่วถึง มีการบำรุงรักษาอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และจำหน่ายอุปกรณ์ที่เสื่อมหรือหมดอายุไป เพื่อที่จะได้ความทันสมัยอยู่เสมอ

1.3.2 ด้านอาคารสถานที่ แบ่งเป็น 2 ส่วนคือ ภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และภายนอกศูนย์การเรียนรู้ชุมชนภายในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยอาคารและห้องสำคัญดังนี้

1) ห้องแสดงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนที่แสดงถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ จารีต ประเพณี วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นของอำเภอสามโคก ที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งมีอัตลักษณ์และความเชื่อ ประเพณีเป็นของท้องถิ่น ซึ่งห้องแสดงวัฒนธรรมมีการจัดแสดง เครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต และวัฒนธรรมเครื่องแต่งกายดั้งเดิมแบบมอญ เป็นต้น

2) ห้องวิชาการชุมชน เป็นสถานที่จัดประชุมสัมมนา ฝึกอบรมหัวข้อต่างๆ เป็นสถานที่จัดกิจกรรมกลุ่มพัฒนาความรู้ในชุมชน และเป็นห้องถ่ายทอดความรู้ต่างๆ ซึ่งจัดบริการแก่ชุมชน บุคคล หรือหน่วยงานภายนอก นอกจากนี้ยังเป็นจุดถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆเช่น ประวัติศาสตร์ต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นมาของอำเภอสามโคก องค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อเด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน หรือบางโอกาส อาจจะจัดเป็นห้องเรียนรู้กลุ่มอาชีพชุมชน เป็นส่วนเผยแพร่

ผลงานกลุ่มอาชีพ การดำเนินงาน การรวมกลุ่ม การฝึกและพัฒนาอาชีพ และเป็นการเปิดโอกาสทางการตลาดของกลุ่มอาชีพในชุมชน จะได้สัมผัสกับการทำงานกลุ่มอาชีพอย่างแท้จริง

3) ห้องสมุดชุมชน ให้บริการหนังสือทุกประเภทตั้งแต่พัฒนาการของเด็กเล็กเยาวชนผู้สนใจเฉพาะด้าน และมีบริการสื่อวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความทันสมัย แหล่งที่มาของหนังสือ โดยอาจจะเก็บเอกสารเกี่ยวกับชุมชนในด้านต่างๆด้วย เช่น จารึก ใบลานที่เป็นภาษามอญ ประวัติความเป็นมาของอำเภอสามโคกที่เป็นต้นฉบับ โดยอาจจะขอบริจาคเอกสารเหล่านี้จากคนในชุมชนมาเก็บรักษาและเผยแพร่ให้ผู้ที่สนใจได้ศึกษา ภายในห้องอาจจะมีมุมอินเทอร์เน็ตชุมชน เป็นส่วนที่ส่งเสริมการเรียนรู้เท่าทันโลกของเทคโนโลยีที่ไร้พรมแดน และเปิดโอกาสให้คนในชุมชนได้เข้าถึงเทคโนโลยี และจัดบริการสืบค้นเฉพาะที่เป็นความรู้ที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนรู้

ส่วนภายนอกศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วยสิ่งต่างๆ ดังนี้

1) ร้านค้าชุมชน เป็นส่วนส่งเสริมนำผลผลิตของชุมชนมาจำหน่าย โดยเน้นการเชื่อมโยงเครือข่ายการผลิตจากชุมชน และดำเนินการตลาดร่วมกับชุมชนซึ่งร้านค้าชุมชนจัดบริการสินค้าราคาต้นทุนต่ำเพื่อเป็นทางเลือกของผู้บริโภคในชุมชนและเป็นศูนย์กลางจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากชุมชน มีมุมข้อมูลสินค้าและผลิตภัณฑ์ ศูนย์สาธิตของดีเด่นของชุมชน เป็นต้น

2) ลานกิจกรรมชุมชน เป็นสถานที่ช่วยเสริมสร้างพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ให้มีการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน โดยมีการจัดกิจกรรมเรียนรู้สร้างสรรค์และสานสายใยครอบครัว เช่นกิจกรรมศิลปะ การร้องเพลง การเล่นเกมต่างๆ เวทีสำหรับปราชญ์ชุมชน คนเด่นคนดังมาแสดงให้ชุมชนทราบถึงความสามารถ และอาจจะจัดหาเครื่องเล่นสำหรับเด็กเพื่อจูงใจให้เด็กและผู้ปกครองมาใช้พื้นที่ในศูนย์

1.4 ด้านการบริหารจัดการ ควรจัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยให้ชุมชนหรือท้องถิ่นร่วมบริหารจัดการผ่านตัวแทนของชุมชน ในลักษณะโครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นคณะผู้บริหารกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่หรือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ดำเนินงานและจัดกิจกรรม ดังนี้

1.4.1 วิธีการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ขั้นแรกสำรวจความต้องการในการให้บริการทุกปี วางแผนดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ขั้นที่ 2 ดำเนินการจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ และขั้นที่ 3 กำกับดูแล ประเมินผลและติดตามการดำเนินงานให้ตรงกับวัตถุประสงค์ และแผนงานที่วางไว้ และเพื่อให้ศูนย์การเรียนรู้ พัฒนาและปรับปรุงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

1.4.2 การจัดกิจกรรม ควรจัดหลักสูตรที่เหมาะสมกับกับปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น จัดให้มีวิทยากรที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้ เพื่อที่จะได้ความรู้มีประสิทธิภาพหรือควรจัดให้มีวิทยากรภายนอกหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความชำนาญต่างๆ มาประจำหรือสอนเสริมในศูนย์การเรียนรู้บางครั้งบางคราว จัดกิจกรรมครอบคลุม การศึกษาพื้นฐาน ด้านอาชีพ ด้านข่าวสารข้อมูล การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต การศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน จัดกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เช่นการจัดกิจกรรมตามเทศกาล หรือวันสำคัญ และมีการติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสอบถาม การสังเกต เป็นต้น

2. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยข้างต้น มีหลายประเด็นที่ควรนำมาพิจารณา เพื่อให้ทราบสภาพที่แท้จริงที่เป็นไปได้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จึงอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านบุคลากร ควรจัดบุคลากรให้เพียงพอและมีคุณภาพ จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีบทบาทในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้มากขึ้น ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาบุคลากรที่ระบุไว้ในมาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (กรมการปกครอง 2550) ที่กำหนดว่าให้บุคลากรที่ทำหน้าที่ในศูนย์ ควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน และความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่น ดังนั้นจึงควรจะอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ในเรื่องดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านงบประมาณ ผลการวิจัยสรุปว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรได้รับการสนับสนุนงบประมาณทั้งจากภาครัฐและองค์กรบริหารส่วนตำบลในสัดส่วนที่เหมาะสม และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ ความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 : 22) หมวด 8 ว่าด้วยทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ซึ่งรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องระดมทรัพยากรหรือปัจจัยต่าง ๆ มาใช้จัดการศึกษาให้เพียงพอตลอดจนให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน มีหน้าที่ในการจัดหาและสนับสนุนงบประมาณให้กับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน

3. การบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ ผลการวิจัยสรุปว่า ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรจัดซื้อ วัสดุอุปกรณ์ให้เพียงพอ ซึ่งความคิดเห็นนี้สอดคล้องกับมาตรฐานการบริหารจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (กระทรวงมหาดไทย 2550) ที่กำหนดให้บริการหนังสือทุกประเภทที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้อ่าน เช่น เด็กเล็ก เยาวชน ผู้สนใจเฉพาะด้านและมีบริการสื่อวารสารสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่มีความทันสมัย เพื่อจัดการเรียนรู้และจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นตามความต้องการของประชาชน เพื่อให้สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิตและตอบสนองต่อความต้องการการเรียนรู้ของประชาชนในชุมชน ส่วนด้านอาคารสถานที่ ควรจัดสถานที่ภายในบริเวณรอบ ๆ ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนให้สะอาด ร่มรื่น

4. การบริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชนด้านการบริหารจัดการ ควรจัดทำโครงสร้างการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โครงสร้างการบริหารของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ประกอบด้วย คณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นคณะผู้บริหารกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่หรือครูประจำศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เป็นผู้ดำเนินงานและจัดกิจกรรม ส่วนวิธีการบริหารงาน ประกอบด้วยการวางแผนดำเนินงานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน การบริหารงาน การวินิจฉัยสั่งการ การจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้การกำกับดูแล การประสานงาน การรายงาน การจัดทำงบประมาณ และการประเมินผล ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการบริหารการศึกษาของสำนักบริหารงานการศึกษาออกโรงเรียน(กระทรวงศึกษาธิการ 2534) ที่กำหนดองค์ประกอบในการบริหารจัดการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนในชุมชนไว้ คือ การวางแผน การบริหารงาน การวินิจฉัยสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดทำงบประมาณ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การจัดการศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม ตั้งแต่การวางแผน การกำหนดกิจกรรม การร่วมทำกิจกรรม และการประเมินผลกิจกรรม

3.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นมาเผยแพร่ความรู้และร่วมจัดกิจกรรม ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อเป็นการยกย่องในความรู้ความสามารถของของบุคคลเหล่านั้น

3.3 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมก็ควรให้ความรู้และในขณะเดียวกันก็แฝงซึ่งความสนุกสนาน สามารถจูงใจให้รอบครัวเข้ามาทำกิจกรรมในศูนย์ได้

3.4 เจ้าหน้าที่ ที่ทำหน้าที่ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ควรเป็นบุคลากรประจำ และเป็นผู้ที่มีความรู้หรือได้รับการอบรมเกี่ยวกับเรื่องราวในท้องถิ่นเป็นอย่างดี เพื่อจะได้เป็นผู้เผยแพร่ความรู้หรือเรื่องราวที่มีความสำคัญในท้องถิ่นให้ผู้เข้ามาใช้บริการที่ศูนย์การเรียนรู้แห่งนี้ได้ทราบในสิ่งที่ป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

3.5 การสร้างอัตลักษณ์ของศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ในชุมชนที่มีอัตลักษณ์ของตนเอง เช่นที่อำเภอสามโคก ควรจะมีการสร้างจุดเด่น หรือประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามาดูอัตลักษณ์ของชุมชน เช่นจัดกิจกรรมเล่นส่บ้าในวันสงกรานต์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของศูนย์การเรียนรู้ชุมชนที่ตรงกับความต้องการของชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์

องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

_____ (2551) พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษาระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรุงเทพฯ กระทรวงศึกษาธิการ

กระทรวงมหาดไทย (2550) มาตรฐานศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เอกสารอัดสำเนา

นนุช วงศ์สุวรรณ (2535) การพัฒนาองค์การ กรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานคร

สนอง โลหิตวิเศษ. (2544) การศึกษาตลอดชีวิต ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

กรุงเทพฯ อัดสำเนา

Evan, David R. (1981). The planning of nonformal education. Paris: Unesco International Institute for Educational Planning, chapter II. Evando, 1885

Garrick, John. (1996). Informal learning: Some understanding philosophies, The Canadian Journal for the Study of Adult Education, Vol 10, No. 10 (May, 1996), 21-46.